

שם הקורס: הערכת תוכניות ושרותים במערכת הבריאות

מס' הקורס: 480-2-4002

נקודות זכות: 3

ECTS:

שנה אקדמית: תשפ"א

סמסטר: א', בתאריך: 22,23,25,29,30

בחודש נובמבר

שעות: 08:30-16:30

מיקום: מקוון

שפת הוראה: עברית

תואר: שני/ שלישי

איפיון הקורס: סדנה מרוכזת

דיסציפלינה:

מחלקה אחראית: המחלקה לניהול מערכות

בריאות – תואר שני,

דרישות קדם: אין

מפתח הציונים: ציון מטרי

שם המרצה: פרופ' אריה רותם,

פרטי קשר: arierotem@gmail.com

טלפון במשרד: 08-6472448

שעות קבלה: בזמני הסדנה

הערכת הקורס: בסיומו של הקורס הסטודנטים

יעריכו את הקורס על מנת להסיק מסקנות

לטובת צרכי האוניברסיטה.

אישור הקורס: הקורס אושר על ידי ועדת

הוראה פקולטית עבור שנה"ל התשע"ו

עדכון אחרון: התאריך האחרון בו עודכן

הסילבוס 1/1/2020

תיאור הקורס: מטרתה העיקרית של הסדנה היא להקנות הבנה ומיומנויות הדרושות לפיתוח ויישום

הערכה של תוכניות ושרותים במערכת הבריאות. חקירת תפקיד ההערכה בניהול של תוכניות ופיתוחן,

תוך הדגשת רגישויות ואילוצים ארגוניים ופוליטיים. תפקידו של המעריך בהבהרת הצורך בהערכה,

בקביעת השאלות שראוי להפנות, כמו גם בשיטות להשגת המידע ופירושו יידונו בפירוט.

תפוקות למידה:

עם סיום הקורס בהצלחה יוכל הסטודנט:

■ לתאר את התפקיד של ניהול והערכה בתכנון ובביצוע של תוכניות בריאות

■ להבין את התרומה של ההערכה לניהול ושיפור תוכניות ושרותים.

■ לזהות נושאים החשובים לבעלי העניין, ולמיינם עפ"י סדרי עדיפות לצורך ביצוע הערכה

■ לתכנן תוכנית הערכה, לפתח שאלות הערכה מתאימות ולבחור שיטה מתאימה לאיסוף מידע וניתוחו

■ לנסח מסקנות ברורות והמלצות מבוססות על ממצאי ההערכה

■ לקבוע את השימוש הנכון בממצאי ההערכה ולבחור את השיטה המתאימה לדיווחם

■ להשתמש בסטנדרטים לצורך בחינה ביקורתית של ההערכה והניהול האתי של הטמעה

■ לעודד קבלת החלטות מבוססת ראיות, תוך הבנת התהליכים הארגוניים, המקצועיים והפוליטיים

נהלי נוכחות: נוכחות מלאה במפגשים והשתתפות בפעילויות הקבוצתיות.

אופן ההוראה: למידה מבוססת תרחישים. הסטודנטים יחולקו לקבוצות עבודה (5-6 משתתפים) ויבצעו

סדרת משימות בהדרכת מנחי הסדנה. המשימות יובילו את הקבוצה ליצור תוכנית ביצוע המתייחסת

לליקויים שזוהו בארגון בריאות. הקבוצות ידרשו להציג את תוכנית הביצוע ביום האחרון של הסדנה.

לאחר תום הסדנה, הסטודנטים יישמו את הנלמד לגבי מצב בארגון בו הם עובדים.

הערכת הסטודנטים בקורס:

■ משימה קבוצתית (10% מהציון)

■ משימה אישית (90% מהציון)

משימה קבוצתית

- נתחו את המצב בתיאור המקרה
- זהו את גורמי המפתח המשפיעים על השימוש הנמוך בשירותי הבריאות וההשפעות על בריאות האם והילד (תרשים)
- פתחו תוכנית התערבות לשיפור השימוש בשירותים בהתייחס לנגישות התרבותית והפיזית.
- צרו שאלות הערכה המתייחסות לתוכנית ההתערבות, והמתמקדות בהשגת היעדים ויעילות היישום של הפעילויות המוצעות והשימוש במשאבים.
- פתחו אינדיקטורים וקריטריונים להערכת התוכנית.
- החליטו על השיטות המתאימות ביותר לאיסוף מידע וניתוחו.
- פתחו כלים לאיסוף מידע.
- בחרו את השיטות המתאימות ביותר לידע את בעלי העניין לגבי ממצאי ההערכה.

משימה אישית

יש להכין הצעה לתוכנית הערכה לגבי שירות או תוכנית שברצונך לשפר:

1. מה התוכנית או השירות שנעריך?
- תיאור קצר
2. באיזה מסגרת (קונטקסט) פועלת התוכנית?
- עץ בעיות המתאר סיבות ותוצאות משוערות.
- הערות על הנושאים המרכזיים שרלוונטיים להערכה.
3. מיהם בעלי העניין ומהם הנושאים העיקריים שמעניינים אותם (concerns).
- טבלה המפרטת את בעלי העניין וה-concerns שלהם.
- הערות על בעלי עניין מרכזיים.
4. אילו מטרות כלליות, יעדים ספציפיים, פעילויות והנחות שקשורות לתוכנית יבדקו במסגרת ההערכה?
- טבלה המציגה את הקשר שבין היעדים, הפעילויות והנחות.
5. מהן השאלות המרכזיות שיש לבחון במסגרת ההערכה?
- פירוט ונימוק השאלות החשובות ביותר.
6. אילו ראיות יאספו בכדי להשיב על השאלות שנשאלו?
- טבלה עם השאלות הספציפיות והסמנים המתאימים להן (לטווח קצר ולטווח ארוך).
7. באילו שיטות (כמותיות ואיכותניות) נשתמש לשם איסוף הראיות שפורטו לעיל, ומאילו מקורות?
- תוספת לטבלה של פירוט השיטות הרלוונטיות ביחס לסמנים שנבחרו.
8. באילו כלים נשתמש לשם ביצוע ההערכה?
- יש לפתח אמצעי הערכה (כגון: שאלון, קבוצת מיקוד וכד') - אחד בלבד, כדוגמה.
9. כיצד יועברו הממצאים לבעלי העניין?
- טבלה המפרטת את שיטות הדיווח המתאימות לכל בעל עניין.
10. כיצד תשמש תוכנית ההערכה שהוצגה לעיל בתהליך קבלת ההחלטות? מה החשיבות של ההערכה בהתנהלות התוכנית שנבדקה?
- התייחסות קצרה.

הכנת תעבודה האישית המתבססת על הנחיות אלו עורכת כ-20 30 שעות מעבר להשתתפות בסדנה

תוכן הסדנה:

מפגש ראשון:

מבוא להערכת תוכניות

למה אנו מעריכים תוכניות ושירותים?

כיצד אנו משתמשים בהערכה וניטור ככלי עזר ניהולי?

מהן ההשלכות של תכנון וביצוע תוכנית הערכה?

פעילות: דיון על הניסיון הקודם שלנו עם תוכנית הערכה וכיצד ניתן להפוך אותה ליעילה יותר.

ניתוח בעלי עניין, זיהוי סדרי עדיפויות ונקודות התערבות

מהם הנושאים המרכזיים בהם מיועדת התוכנית לטפל?

מהם יחסי הגומלין המשוערים בין הגורמים השונים שמשפיעים על המצב הנוכחי?

פעילות: בניית מפה רעיונית המתארת את כל המשתנים שמשפיעים על המצב הנוכחי המתואר בסיפור מקרה והדגמת יחסי הגומלין בין המשתנים הללו. (תרגיל זה יערך כ"סיעור מוחות" קבוצתי שתוצאותיו יוצגו במליאה)

מיהם בעלי העניין בסיפור המקרה?

מהם סדרי העדיפויות שלהם?

מהי ההיררכיה של התוצאים בנושאים הללו?

איזה נושא מרכזי יוכל לשמש כ"סמן מעקב" שיוביל את ההערכה?

מהן נקודות ההתערבות הטובות ביותר להערכה?

הצגה קבוצתית: נקודות התערבות מומלצות ונימוק הבחירה

מפגש שני

ניסוח מטרת התוכנית

מהן המטרות, הפעולות וההנחות שעליהן מבוססת התוכנית?

פעילות: בניית תרשים רעיוני הקושר בין מטרות התוכנית והפעולות המבוצעות, בהתבסס על המידע בניתן בסיפור המקרה.

ניסוח שאלות

מהן התכונות של שאלת הערכה טובה?

אילו שאלות נוכל לשאול בנוגע לצורך בתוכנית ולישימות שלה?

אילו שאלות נוכל לשאול בנוגע לתכנון והטמעת התוכנית?

אילו שאלות נוכל לשאול בנוגע לתוצאים ולהשפעת התוכנית?

כיצד נוכל להבטיח מעורבות ומחויבות של בעלי העניין בתכנון שאלות הערכה, ומדוע זה חשוב?

פעילות: ניסוח שאלות הערכה לתוכנית שמתוארת בסיפור מקרה, תוך שימת דגש על סדרי העדיפויות שזוהו.

מפגש שלישי

איסוף ראיות ופיתוח סמנים וקריטריונים

אילו ראיות נחוצות לנו על מנת להשיב על שאלות ההערכה?

מהן התכונות של סמנים (אינדיקטורים) טובים?

מהם ההבדלים בין סמנים איכותניים לסמנים כמותיים?

כיצד ניתן לתמוך בתהליך קבלת ההחלטות בתוכנית באמצעות קריטריונים קבועים מראש?

פעילות: ניסוח סמנים קצרי טווח וארוכי טווח המתאימים לשאלות ההערכה שנוסחו, וקביעה של קריטריונים לצורך סיוע בתהליך קבלת ההחלטות.

מפגש רביעי

שיטות לאיסוף מידע, ניתוח מידע, דיווח והפצה של ההערכה

באמצעות אילו שיטות ניתן לאסוף מידע כמותי ואיכותני אודות תוכנית?

אילו שיטות הן המתאימות ביותר למטרות שונות (לדוגמה, מתי עלינו להשתמש בראיונות, קבוצות מיקוד, שאלונים, יומני מעקב, ו/או תצפיות)?

פעילות: זיהוי השיטות המתאימות ביותר לאיסוף המידע הקשור לסמנים שהוגדרו קודם לכן, פירוט מקורות המידע ודרכי איסוף המידע.

כיצד יש לתעד ולנתח את המידע המתקבל?

פעילות: פיתוח שיטה לאיסוף מידע.

כיצד ידווחו הממצאים הרלוונטיים לבעלי העניין המתאימים?

פעילות: קביעת הדרך שבה יתבצע הדיווח לבעלי העניין, תוך פרוט היתרונות בשיטה שנבחרה.

מפגש חמישי:

תפקוד המעריך, עקרונות מנחים, אתיקה וסטנדרטים להערכה.

מהם תפקידי המפתח של העוסק בהערכה?

מתי נשתמש במערכים פנימיים ומתי במערכים חיצוניים?

איזה סוג של הסכם עלינו לעצב עם המוערך בכדי להבטיח הטמעה יעילה של ההערכה?

אילו כישורים נדרשים לביצוע התפקיד?

כיצד נוכל לקבוע האם ההערכה מתאימה ועומדת בסטנדרטים מקצועיים?